

طاشينك
اشهر يوتي غزت
سابعين: هارند ما مورايان: ازير

TACHINK
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN POLITIQUE & LITTÉRAIRE
Imprimerie Mamourian
SMYRNE

10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԿ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն ԵՒ Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԳ.	ՎԵՃ.	ԵՌ.
Ի ԶԻՒՐ	80	40	20 1/2
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԴԱՒԱՆ	80	40 1/2	
ԱՐՏԱՍԱՀՐԱՆ	25	13 3/4	

Համակերպիչ պէտք է ուղղել խմբագր. «ԴԱՇԻՆԿ»-ի
Մամուլի Տպարան — Իզմիր
Rédaction du journal Arménien «TACHINK»
Imp. Mamourian — Smyrne

Ձի հրատարակում ձեռագրերը չեն վերադարձվում

10 ՓԱՐԱ

Բարեգործութեան Շնորհ

Բարեգործություն, բարեգործություն, գաղափարը չափ հին է:

Այնպես մարդկային ժամանակներէ սուտի յայտնի է մարդկութեան, իրեն խղճի և պարտաճանաչութեան կամաւոր լինելու արժանք մը:

Այնպէս ծնունդ առած է իր նմանին օգտակար հանգիստանալու տրամադրութիւնը:

Նկատուած է, հին ժամանակներէն ռուսական, որ այն երկիրներուն մէջ, ուր ձգուած են ահագին անապատներ և ուր ջուրի պակասը ամենէն աւելի զգալի է, անհատներ, կամ մարդկային հասարական խմբակցութիւններ, այդ անղէն անցորդին ամենամեծ մէկ պէտքին գոհացում տալու համար ծախս և աշխատանք չեն խնայած հեռու տեղերէ ջուր բերելու և հոն աղբիւր մը կամ ջրամբար մը հիմնարկելու:

Արեւելեան երկիրներէն Արաբիան, Պարսկաստանը, Պաղեստինը, Միջագետքը և ուր կատարուած ապագային կրնան տալ խոր ընդհանրացում, անցինք այն պիտի երկիրներուն մէջ, որոնք կազմուած են անդնդախոր անապատներէ, անտառներէ և անապատներէ, որոնց մէջ կը հասնէ ջրառատ զետեղ, կը անս ենք որ այդ երկրին համար ալ մարդկային բարեգործութեան մէկ ուրիշ ձևին պէտքն են ունեցեր: — Կա մտերջներու:

Արեւելեան մարդկային, կամային հիմնարկ և ասոնց կարգին վրայ ինչպէս բարեգործութեանց ձևերը կրնանք կոչել մարդկութեան բարեգործութեան տրամադրութեանց նախնական ձևեր, բոլորած լինել կարևոր, բայց տարրական պահանջներէ:

Բանի մարդկութեան նորանոր պահանջները, քաղաքակրթութեան շնորհիւ, շատերը, նրբացնել են, նոյնպէս ալ բարեգործութեան ձևն ու հասկացողութիւնը փոխուել է:

Քաղաքակրթութիւնը տեսակ մը աստիճանացոյցը և կարգացոյցը դարձել է բարեգործութեան ձևերուն զարգացումը: Այնպէս որ ժամանակէ ժամանակ, ազգէ ազգ և ազգերու կրած փոփոխ ճակատագրէ ճակատագիր քաղաքական և ընկերական կազմակերպութեանց պայմաններուն բերումով, տարբեր պէտքեր և տարբեր տեսակետներէ առաջնորդուած, մարդկային պէտքը զգացնել են բարեգործութեանց մասին տարբեր ալ հասկացողութիւն կազմուել:

Այլ է քաղաքական և պետական կազմով ապահովուած ազգի մը համար ըլլալ իր բարեգործութեան կամաւորութիւնը, և այլ՝ մեզի նման հիւանդկայի և օրէջ որ անապատի միջանակներէն բռնուած ցեղի մը ինքնապահպանութիւն համար անհրաժեշտութիւն նկատուած բարեգործութեանց բացարձակ հրամայականութիւնը:

Ատեն մը, — երանելի ժամանակներ — մեր մէջ ալ, բարեգործութեանց հասկացողութիւնը կը հիմնուէր — և դեռ բոլորովին ալ անկէ հրաժարած չենք — կամուրջներ չեն եղած, աղբիւրներ վազցանք և դեռ ասոնց նման կարգ մը բարեպաշտական և խել համարող, բայց անալ ու նեղամիտ բարեգործութեանց յարգելու վրայ:

Բայց ժամանակները փոխուած են: Մեր քաղաքացիները ներքին ցեղերը, հազար բերանով աղաղակող հրամայականութեամբ, պէտք է որ մեզ գիտակցութեան ձևին մրցումը մը հր

բաւերեն և ամուր կապուած քաղաքներու բերանները բանան՝ գոհացում տալու համար սա լիառատացող ցեղին անտեղիտար պէտքերուն:

Քաղաքական պատենապաշտութեանց մէջ մեր անմիտ զեզերումներէն վերջ, ուր ցեղին էն աղիւս զաւակները անխաղճով երազներու հրաւիրուելով սպանցելու իրենց նկատման և բարեպաշտական ամենէն լիակատար կորուստի ու ժամանակը և ծախսուածքը կապարի ծանրութեամբ մեր կորացած ուսերն ի վար կապեց որբերու, այրիներու, կաշոտներու ամբողջ սերունդ մը, ալ պէտք է գիտնանք դարմանել ցեղին արխանահոս կործանի վրայ մեր ձեռքով բացած խորունկ վերքը և ի դուր սպառած ժամանակը: Պէտք է որ այ մեզ գիտնանք քիչ մը խնայել:

Ազգային ներքին քաղաքականութիւն մը ալ պէտք է մեզի հրամայէ՝ ինքնատի փոփոխուելու ինքզինքը գտնել, կառուցողական ներքին քաղաքականութեան մը, որը ըլլայ չնարար և կազդուրիչ, ստեղծագործելու համար քաղաքակրթութեան մը ներկուտ և մեծաշէն — բայց ոչ — մեծափոփոխ — չենք:

Ինքնաբեր, ինքնահրաւիր բարեգործութեան շրջան մը պէտք է ծնունդ տան այս ազգին ծոցէն, այս ազգը վերաշինելու համար: Այս պէտքին վերաշինութեան չենք ընել հոս, բայց անոր լիակատար լինելը անհրաժեշտ կը նկատենք յանձնառուութեամբ մը լինել բարեգործելու ամեն ախորժակ, ամեն ձգտում պէտք է ընթանայ զէպի արդիական և զգոյթ լինելու: որդի գրումը:

Ինչպէս լինուի մը պէտք է որդիներէն զոյգը, տրեւտանող, որանող, ապատանաւարան, հիւանդանոց, որդեկրներ պահելու մէկ խօսքով ազգատութեան տեսանկյունի տեսլական մը բոլոր մասաւորական և փոքրական կազմերին գոհացում տալու պէտքերը:

Այս նոր ձևի բարեգործութեան ուղղութիւնն է ահա որ բոլոր սրտով կրնանք ողջունել:

Ահա բարեգործութեան կենսունակ ու կենսատու ձևեր, որոնք կուզան բարեգործութեան ժողովուրդի մը մասաւոր, փոքրական և բարեպաշտական կեանքը և որոնց հետեւանքը կըլլայ ապահովել ոչ միայն ժողովուրդի մը բարեպաշտական վերածնութիւնը, այլ և անոր տնտեսականը:

Հոս ուրախութեամբ կրնանք արձանագրել ի նկատի ունենալով այս վերջերս իզմիրի մէջ եղած կարգ մը կարեւոր և մանր բարեգործութիւններն անպատ, որոնք ինքնին բարեգործական երևոյթներ են, և եթէ երբեմն անոնք բարեգործութեան անունը կը կրեն, այսօր դարձնել են սովորական գործունէութիւններ և ազնիւ ու գիտակցութեամբ մրցական մէտքեր:

Բարեգործութիւնն ալ վարակիչ է, և Բարեգործութիւնն ալ կը պտտաբերին բարեպաշտութեան:

Յետ մը մէջ, ուր դեռ բաւականն ուժեղ չէ հասարակական ինքնագործութեան ոգին, կամ մարդիկ պարզապէս այնքան միջոցներ չունեն, որ կարող ըլլան սովորական պէտքերը, հոն անհատական բարեգործութիւնը նոյն ցեղին մասունցուած գլխաւոր ծառայութիւններէն մէկն է, երախտագիտութեան արժանի:

Այս ժամանակները պիտի անգին՝ որ պէս փոխանդական չըլլան, որով վերջնապէս հասկանալու բարեգործութիւնները արդէն աշխարհ օգտակար և արդիւնաւոր պարտաւոր պիտի ըլլան, որ հասարակութիւնները ի վիճակի ըլլան աշխարհին հաւա-

քարար պահպանելու և նոյն իսկ յառաջ բերելու հասարակաց կարիքներուն անհրաժեշտութիւնը դարձած հիմնարկութիւններն:

Բարեգործները կը կանխեն ու կ'արարաւորեն ժողովուրդի մը տաժանքով ձեռք բերելը, կամ դանդաղ քայլերով ստեղծագործելը մէկ ամենակարեւոր համարուած ձեռնարկը, իրենք յանկուտ, կարճ ժամանակի մը մէջ, մէջոց բերելով, մինչդեռ ժողովուրդի մը հասարակական ձեռքերը աւելի երկար ժամանակի և լիակատար աւելի բուռն ձեռքերու ու բարեւոյտ սպասումի մը պիտի կարողանան աղ զործի ի գլուխ հանելու:

Հիմա, նոյն իսկ կը տեսնենք որ, կարգ մը բարեկեցիկ քաղաքները և նոյն իսկ գիւղեր, որոնց վրայ ժամանակին կատարուել է անհատական բարեգործութեան անհրաժեշտութիւնը, իրենք իրենց հայտնի սկսել են հասարակարար խորով, զբոսայիտներ բանալ և հոգով իրենց կարգ մը նմանաբանական կենսական պէտքերը:

Հասարակութիւնը ուրիշն զգացնել է հասարակական ոյժերով հանրային պէտքերուն բաւարարութիւն տալու անհրաժեշտութիւնը:

Եւ ասկայն բարեգործելու համար, մանաւանդ մեր մէջ, դեռ մեծ տապալակներ կան, դեռ չափ ու չափ գործեր կը իրենք անող անող շարքի ժողովուրդը կուրծք և ի վիճակի ըլլայ, իր ձեռքան յարգել, և իր կարգին ինքնուրոյն կերպով ծնունդ տալ վերջ հասարակական հիմնարկութիւններուն, զանոնք պահպանել կարենալու ալ աստիճան գտնուել:

Վերջերս իզմիրի մէջ եղած կարգ մը մանր ու մեծ բարեգործութիւնները, կազմակերպութիւնները, ընկերակցութեամբ գործ մը մէջոց հանելու ձգտումները, բարեգործութեան գովելի երևոյթներ են: Անոնք ծախսարկի սկզբնաւորութիւններն են աւելի մեծ գործեր կատարելու գիտակցութեամբ արտաբանութեան լինելու: Եւ դեռ անկազմակերպ, բայց կարելի է այդ ոյժերը խնամով կեդրոնացնել և օգտակար ընել՝ գոնէ իզմիրի և չլիականութեան հայտնիութեան:

Մեր եռանդուն ու կրօնի Առաջնորդ Հօր Իզմիր սուր կոչուելու օրէն ի վեր նոր և բարեգործութիւն չըլլան մը մէջ լինելու ինքնին անուրանալի է, անոր օրով է որ կը բացուի իզմիրի հայտնիութեան համար սովորական չըլլան մը և ամեն զբաւանք և բեղով կայ այժմէն հասարակութեան անկողինը լաւագոյն և բարեկեցիկ մտաւոր ապագայի մը նախընտրելին և արդէն որ կը բոլորենք:

Այսպէս, բարեգործութիւններով, չի նարար կեանքերով կըր ժողովուրդը կը գործնայ և ընդունալի ըլլայ իր պէտքեր, բուն ինքը բաւարարութիւն տալու, իր սեպական միջոցներով կրտսեղագործելու կը պահպանել ամեն բան, այն ատեն ան երախտագիտութեամբ է միայն որ կը յիշ անոնց անունները, որոնք իր բարեգործութեան հիմքերը գրին:

Բայց հասարակութիւնն ալ «բարեպաշտութեան ունեւոր», անոր լիակատար ապահովումը, և ձեռքերը ծալել, այլ ինքն ալ իր չափով, իր սեպական աշխատութիւնն ու քրտնաբեր խառնել և ձգով իր բարեգործութեան և բարեպաշտական ձեռքերը կերտումն գործաւորը շարունակու:

Ա Վ Ո

ՏՕԲ, ՏԻԳՐԱՆ ՍՊԱՐԱԿԻ

Տօբ. Տիգրան Սպարապի Իզմիրի քաղաքական դասուն ամենեկ կարիստուն դեմքը, ինչպէս յայտնի է Իզմիրի հասարակութեան, դարձանաւոր մը (clinique) հաստատած է Հայկական բաւարկի վերի յարկը, ուր կ'ընդունին հիւանդներ և կը կատարեն ամեն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ:

Տօբ. Տիգրան Սպարապիի այցելել փախախտի պիտի կրնան զանց գիւն կալուստարայեա ամեն օր անաւոր 9—12.30 և 4. Ե. Ժ. 3.30—5.30 իր խնդիրը: 25—2

ԵՐՈՒՍԱԳԼԵՍ

Երուսաղէմի Մրց. Ֆակոսեանց Մայր Տաճարը Տեղեկանք Դարձաւ վերջապէս, իսկ Միաբանութեան պահանջ ալ Գեր. Տեղապահ Դանիէլ Արքեպիսկոպոս Զակարիանով կայրի:

Երուսաղէմի Միաբանութեան հանգիւյտ տեսնել մը ի վեր Երուսաղէմի արժանաւոր Պատր. Տեղապահ Գեր. Տ. Դանիէլ Արքեպիսկոպոսի կողմէ Կ. Պոլսոյ կեդր. Պատկ. Վարչութեան զրկուած և յաջորդաւոր ժողովուրդներն ու անհատականներն զարմանքէ զարմանք կը տարուբեր զմեզ:

Եւ որովհետեւ բացի Տեղեկանք Տ. Դանիէլ, Նախնան Տ. Մկրտիչ վարդապետներէն և նորին Կերպարատուութեան կրկնակի քաղաքագործ Սպարապիիցի Պրն. Անտոն ու հայտնաւոր Երուսաղէմի Սոգոմոն Էֆ. Գերգորեանէն իր ճատ մտնել ոչ ոքի կարելի է փոքրիկ դիտողութեան յամ հարցման մը համար, վախճանով մի գուցէ յանկարծ յազման մը ենթարկուել, տկարանայ և Սոգ. Սոգոմոնը ընտրուի Տեղապահ Սրբազանին մահուանը պատճառ զանաւորով արդէն յանգապարտ միաբանութեան ձեռնարկ վրայ մեղադրանքի բիծ մը ևս աւելնայ, ինչպէս որ ինքն ալ (Տեղապահ) կը յայտնէ ու կը հաստատէ այս ցաւալի կէտը (!): Տես «Ժամանակ» թիւ 781: Եւ այս պատճառաւ այս անգամ ալ մենք նորին Կերպարատուութեան օրինակին հետեւելով, հրապարակու կուզանք խոնարհաբար միաբանութեան հանգիւյ գրուած այդ անբաւարար գրաւորութեանց մասին մեր փոքրիկ հերքման մը գիտողութիւններն ընել, յուսաւոր սր մեր Գեր. Տեղապահ Սրբազանը իր սահուն գրչին, խորհրդաւոր խորհուրդատուներուն խորհուրդին սահման մը կը գնէ: Գաղափարներէն մը չէ՝ կարծիս տկարի մը քամակը բռնուլով հանդէս և արդէն մտորուած և երանամուտ զեղծումներն հաւասարակցող միամտայ պաշտօնականութեան հանդիմանութեան մը միևնույն ատեն անբաւարարութեան մը միևնույն ատեն իր վրայ ծանրացած անբաւարարութեան ներքին կէտն աւելի իսկ կը լարուի, և անխղճօրէն տեսնել մը անխնայականութեան անխղճօրէն տեսնել մը անխնայականութեան:

Արդեւ երբ և որ միաբանը իր գլխ (Տեղապահ) ապրտամուտ ու քաղաքական միաբանութեան կուսակցութեան թափուելով իրարու գլխ կը տեղադրուի հիւանդներուն անտեսութեան և միաբանութեան օրինակ հետեւելու ցաւ չէ՝ լին տարիներէ ի վեր իր վրայ ծանրացած անբաւարարութեան ներքին կէտն աւելի իսկ կը լարուի, և անխղճօրէն տեսնել մը անխնայականութեան անխղճօրէն տեսնել մը անխնայականութեան:

Երբ Պատրիարքական ցաւի Պատրիարքականութեան օրինակները կը տեսնուին, անոնք անխնայականութեան օրինակները կը տեսնուին, անոնք անխնայականութեան օրինակները կը տեսնուին, անոնք անխնայականութեան օրինակները կը տեսնուին:

թեան մը կազմակերպութեան համար արքեպիսկոպոս յարուցուելով իւրաքանչիւր միաքանի իրեն ուղղուած հրաւիրագրերուն ու հրամաններուն չէ պատասխանած Միաք. Բեդէ. ժողովոյ ներկայանալով իր միաքանական պարտականութիւնը կատարելու նպատակաւ:

Լախիսկոպոս մը ըլլայ Տեղապահ, Պատրիարք կամ Կաթողիկոս, ոչ ապաքէն հասարակաց հայր ըլլալ կոչուած է. ուր միաց վանքի մը տէրն, Միաքանութեան մը գլուխը. ուրեմն ինչ պատճառներէ թելադրեալ իր զաւակաց այս անիրաւ գրպարտութիւններն՝ հօր մը կողմէ:

Իսկ եթէ մասնակէ մը ի վեր վանքին վարիչներուն ու վարչապետին կողմէ տեղի ունեցած ստիպելի գեղձումներն այս տեսակ պախարակելի վրիպակի մէջ խեղդելու քաղաքականութեան մը կը հետեին, շատ ծուռ քայլ մըն է որ կ'առնեն. ինչ հարկ այս տեսակ ստորին միջոցներու գիւմը, որ միաքանը Զաքարիայի լեզուին յարմարեցուցած լեզուն չարժան ունի. բռնաւ օր մը դիտողութիւն կ'առն ո'ւ է միաքանի մը կողմէ:

Պատրիարքարանի աւարտութեանը, Յարութեան Պատրիարքի անձնական 100 Բուսկիի երկաթուղեաց թղթերուն ծախս ունենալ և Միաք. Բեդէ. ժողովոյ կողմէ որոշուած Պատրիարքարանի ու Ռորդարանի ցուցակագրութեան յետաձգման ու Տեղապահ Սրբազանին Եպիսկոպոսացման աթիւն իր կողմէ տեղի ունեցած անաղին ու անհաշիւ ծախքերուն մասին ի հաշիւ վանքին, և ի լրումն այս ամեն խաղաղութեան, Մայիս 15 կիրակի երեկոյան լուսարարապետ Դանիէլ վրդայ. Տէրութեանի անհաղութեանն ու ազատութեանն յատուց եկած Սրբ. Յակոբեանց եկեղեցոյ մէջ անագին հրդեհի մը պատճառած 5-6000 ոսկեղ խոշոր գումար վնասի մը մասին, Որուն համառօտ ցանկը այս տեղ կ'ամփոփեմ:

Բոլոր այրած խալիչներուն գնահատուած գիներն ու արժէքներն, ենթադրաբար, 2500 կը հաշուուին:

Այս թանկարժէք գորգերէն զատ բոլոր մօտ ասեղնագործ խիտ նուրբ և 4 ծրար ալ պարզ դարաց չապկներ, 4 արծաթապատ սիրուն քանդակներով հրաշափառի աւետարան, հարած ու վերուած են 3 զոյգ արծաթեայ խոշոր բուրձաւ, 50 ի մօտ հատը 5 ոսկի գնահատուած յախճապակեայ կանթեղ, պատի ծաղկնկար քառակուսի յախճապակի, կրկին յախճապակեայ (անգղիքա Հնդկական գործ) վարդեջուրի ամաններ, հարիւրէ աւելի աշտանակ, շատ մը թանկարժէք ծաղկամաններ, մի քանի տանսնակ լիւր մօտ և վերջապէս շատ մը արժէքաւոր իրեղէններ՝ որոց ոչ հաշիւը կայ և ոչ ալ որոշ տօմար մը: Ս. Ատեփաննոսի մատուոնը որ տեսակ մը միջոցի կերպարանքն ունէր յայտ օտարաց, այսօր բոլորովին մերկացած իր դարդերէն՝ փառակ մը ձևացած է. միմիայն լոկ այս մատուոնի նորոգութիւնը 500 ոսկի կը կարօտի:

Ահաւասակ այս առարկաներուն, բոլոր եկեղեցիին հսկիչն ու տեղապահ սրբազանին հետ փոխադարձ իրար պաշտպանողներն են մին մէկուն պատրիարքութիւնը յաջողցնելու իսկ միւսն ալ սնցեալ ու ներկայ շահատակութիւններն ծածկելու:

Եթէ ենթադրական արգելք մը կ'երե-

ւակայուի պատրիարքական ընտրելութեան մասին Տեղապահ Սրբազանէն ու իր շահախօղիք ջատագովներու կողմէն, բնաւ թող չը կասկածին քանի որ երեսակայուած թեկնածուներէն մին ամբողջապէս իր անհաղութեանն ու անհաշիւ տակ կը գտնուի՝ իսկ միւսն ալ վարչութեան անգամին վրայ հանգչող վեցամսեայ տեղեկագրին նման Մաղնիսի իր եղբոր տան մէջ կը հանգչի. իսկ եղբիւն տրիսկոպոս Զիւլիկիւրեան իր խցիկին մէջ մէկուսացած՝ ճանապարհորդութեան յիշատակներուն վրայ կը խոկայ չեզոքացումով:

Էնչ, անշուշտ հակառակ Տեղապահ Սրբազանին փափաքին՝ այսպէս միշտ չը պիտի շարունակուի, օր մը պիտի լուծուին լեզուի կապերն ալ եթէ մեր Սրբազան Հօր չենք զխտր ինչ պատճառաւ ստիպողաբար խնդրած ծախիլի դուռ անհաշիւ ու անկաշատ քննիչ պատուիրակները գալու ըլլան:

Վեհմեծ Վրդ. ՊէթէՅԵՐԵԱՆ
Երուսաղեմ, 20 Մայիս 1911

ՎԱՅՍ. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆՅ ԱՌԹԻԻ Ի ՍԵԼԱՆԻԿ

ԱՐԲ ՅԱԿԱՆ ՄՈՒՏԵ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ
Հինգչորսի 26 Մայիս 1911

Առաւօտեան ժամը ութին արդէն իսկ բոլոր պատրաստութիւնները աւարտած են. հաւաքածոյցէն սկսեալ մինչև կառ. պալատ թագաւորին անցնելիք ճամբաներուն վրայ չը գրաւուած կէտ մը չէ մնացած: Դուռ, պատուհան, պատշգամբ, բարձր որոշիչ անկարկի է, մարդիկու կուտակուած մըն է երեցածը ամէն կողմ: Այս ճամբաներուն վրայ նախապէս իրենց համար գծուած ու սահմանուած տեղերուն մէջ կը գտնուին մօտ և հեռու քաղաքներէն եկող հիւրեր ինչպէս՝ նաեւ թուրք, հայ, յոյն, հրեա, պուլկար և միանգամայն կառավարական օտմանիէ, միլիթի և այլ վարժարաններու աշակերտներ ու աշակերտներ:

Այս հանդիսաւորութեանց աթիւն կանգնուած շատ մը կամարներէն մին կը զբոսնուի հաւաքածոյցին զիմայը, ուրիշ ներս կընդունուին մտից տօմս ունեցողները միայն. ծովափէն սկսեալ մինչև լիւեալ կամարը գետինը ծածկուած է թանկագին գորգերով:

Սիրուած գորգերուն ալ կողմը յատուկացուած է թղթակիցներուն, լուսանկարիչներուն և զինուորական սպաներուն. ալ կողմը ծովին ծայրէն սկսեալ առաջին տեղը յատկացուած է մէկուսներուն և պէկտիլէի պաշտօնէութեան. այս բաժնին մէջ բացառաբար ընդունուած է նաեւ իգմիկի պատգամաւորութիւնը: Երկրորդ տեղը գրաւած են իւլեմաները և այլ կրօնաւորները, որոնց մէջ պատուաւոր տեղ մը բռնած է հայ քահանայն, երրորդ բաժնուումը կը վերաբերի կառավարութեան պաշտօնեաներուն:

Կամարէն դուռն ընդարձակ հրապարակին երկու կողմը շարուած են ձիաւոր և հետակ զինուորական շարքեր՝ իրենց հուսադաւաններով:

Վարչապետ Հագգը փաշա, ներքին գործոց նախարար Հալիլ պէյ, ծովային նախարար Մահմուտ Մուխտար փաշա,

Կրթական նախարար Էմէր Հիլմի Էֆ. Սկւանիկի վարչ և զինուորական հրամանատարը կիսաշէջանակ մը կազմած են հաւաքածոյցին ստեղծութիւն գլուխը:

Ժամը ճիշտ ինչ է. Պարպարուսայ Հայ Եկեղեցի մարտուն ինչ կուշտ բաժնուեցաւ կայսր չորսուսի վր. թնդանօթները կը գոռան. իսկ իւր մըր. կայս. մարչը կը գտնէ. ծովի և ցամաքի վրայ խոսացած ր. զմարմինը փառիշտիւն չօք կուշտ կալազակէ անդադար ու կը ծափահարէ:

Շուրջմակըրը քարափին միացաւ, իսկ ինչ վեհափառութիւնը հագիւ. ցամաք և լաւ ոտքին տակ զենուեցան երկու ոչ. խարներ: Վարչապետ Հագգը փաշա զէպի սանդուխ յատկանալով օգնեց Վեհ. կայսեր վերելքին: Կայսրը ժպտաղէմ երկու կողմը բարեկալ յատկացաւ և իւլեմաներուն կիմացը կանգնեցաւ և բազկատարած ունեցողին յետոյ Միւլիթիին կողմէն կարգաւորուած աղօթքը՝ յատկացաւ զէպի իր քառաձի կառքը. որ մասնաւորապէս Պօլսէն է բերուած:

Կայսեր կառքին առջեւն ու ետեւէն կ'ընթանային չիզակալիք ձիաւորներ: Արքայական թափարին հետեւող կառքերը հետեւեալ կերպով կազմուեցան. Առաջին կառք. Արքայազուն Զիյաէտ. Երկրորդ կառք. Արքայազուն Էմէր Հիլմի Էֆ. և ներքին գործոց նախարարը. Երրորդ կառք. Ծովային նախարարը և կրթական նախարարը. Զորոյց կառք. Պաշտօնաթիւր և պաշտպանիչ պէյերը. և այսպէս աստիճանաբար:

Արքայական սոյն թափարը ամէն կողմէն արձակած կէցցէներու, ծափերու, հուսադաւանութեան և զինուորական բարեկանութեան անցնելով հասաւ. կառավարական ապարանքը և հոն ընդունուեցաւ Վալի պէյի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու կողմանէ:

Վեհ. կայսրը իրեն յատկացուած յարկաբանին մէջ մինչև կէսօր հանգչել և կէսօրուան ճաշը ընելէ վերջ ժամը մէկուկէսին սկսաւ մեքալիմի արարողութիւնը և հետզհետէ կայսեր ներկայութեանը ընդունուեցան մեքալիմներ, Սկւանիկի կրօնապետներ, Սկւանիկի վիլայէթի հաւարակութեան ներկայացուցիչներ. հետաւոր վիլայէթներու պատգամաւորութիւններ, իթիհատի կեղծներ. իթիհատի չըջակայ պատգամաւորները և օտար տեղութեանց հիւպատոսները:

Իգմիկի պատգամաւորութեան անդամներն ալ իւրաքանչիւրը կառքի մէջ երկու կուշտ զաւրին կառավարական ապարանքը և հոն ընդունուեցան նախապէս Հագգի Էֆ. և սենեկին մէջ, հոն կէս ժամի չափ հիւրասիրուելէ վերջ քիչ շրջափառի մը կողմանէ հրաւիրուեցան կայս. ընդունուեցան, պատգամաւորութեան անցած նորանցներուն վրայ շարուած էին արքայական եակները բարեկիցած: պատգամաւորութեան անդամները առաջնորդուեցան ընդարձակ սալոնի մը մէջ և Վալի պէյէն ընդունուելով շարուեցան հետեւալ կերպով. Նախագահ Տօթթ. Էթիէմ պէյ. Պարուլթը Տէր. Յակոբեան, Մօրտալ Էթի, Զիւլիքէթի օգլու և այլն էթիէտներ: Սալոնին մէջ ներկայ էին նախարարներ և այլ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ ալ մէնքն ալ ոտքի վրայ, սալոնը կայսեր սալոնին միացնող գոց դրան առջև երկու

սենեկապետներ կը հսկեն, ներքին քանի մը մեղմ հարուածներ կը տրուին դրան, սենեկապետները զուր կը բանան, Վեհ. կայսրը կերեկ, կը յառաջանայ և կը բարեկ, բոլոր ներկաները զետնամած թէմէնան մը կ'ընեն: Վալի պէյ Արքային մօտենալով կը ներկայացնէ իգմիկի պատգամաւորութիւնը, Նորին Վեհափառութիւնը խօսքը պատգամաւորներուն ուղղեալ կ'ընէ. «Այս սրբան ծանրութիւն յանձն տուր էթ. հետաւոր տեղերէ հոս գալով անշուշտ բաւական անհանգիստ եղած ըլլալու էթ». պատգամաւորութեան Տօթթ. նախապահը խօսք առնելով ըսաւ. «Մեր Վեհ. կայսրը տեսնելու և իգմիկի վիլայէթի հաւարակութեան մեծարանքները յոտաւերին Վեհափառութեան մատուցանելու մեր պարտականութիւնը մեծ հանձնարով է որ կը կատարենք, մեր վիլայէթի հաւարակութիւնը բազաւորուել կուզէ օր մըն ալ իգմիկի մէջ ընդունելով իր սիրելի Թագաւորը»:

Վեհ. կայսրը հարձակութիւն յայտնելով բարեկց և իր սենեակը քաշուեցաւ, պատգամաւորութիւնը քանի մը վայրեկանի տեսութիւն ալ նախարարներուն հետ փոխանակելէ վերջ հրաժեշտ առաւ և մեկնեցաւ գոհ տպաւորութեան տակ:

Այսօր Սկւանիկի ընդարձակ փողոցներուն մէջ ծովածաւալ բազմութիւն մը կը տատանի, ուսանողներու, արհեստաւորներու, քիւլպերու, զինուորական հաստատութիւններու և այլն թափուներ անձայր տողանցում մը կը կատարեն, ամէնքն ալ իրենց առջեւները ունենալով նըւազախտ մըր, դրօշներ և վերտառութիւններ կանցնելով կայս. ապարանքին առջևէն և կը կատարեն համակարգեցողներ: Նորին Վեհափառութիւնը յաճախ պատշգամ կ'ընէ և կը բարեկ ժողովուրդը: որ կեցցէներու և ծափերու տարափով օղորդ կը թնդացնէ:

Իգմիկի գրօնաչիփներն ալ իրենց նըւազախտ մըր կատարեցին իրենց չըջանը և կայս. բարեկ արժանանալէ յետոյ երբ քարափին վրայէն կանցնէին հրաւիրուեցան հրէից քիւլպը և պատուաւորացան քիւլանաթով. թէ քիւլպին և թէ իգմիկի պատգամաւորութեան կողմանէ երկերկու հողի ճառախոսութիւններ կատարեցին:

Հիւսիս գիւրի է. կը գրեմ սոյն տողերը սալոնին մէջ. բայց դուրսը քաղաքը ամբողջ կը լողայ երկաթական լոյսերու, և զուարթ ցնծութիւններու մէջ:

Յ. ՏԵՐԵՆՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՅՈՒԴԱՐ

Յատկապէս կիրակի առաւօտ Հոփիսի միջին վարժարանի սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ, վարժարանի տօնին տարեկան հանդէսը: Թէև, ըստ սովորութեան, այս հանդէսը, Հոփիսի միջին տօնին օրը, երկուշաբթի օր կը կատարուէր, բայց Առաջնորդ Ս. Հայրը նոյն օրը Էթիէմիչ հրաւիրուած ըլլալով, Տիկնանց խնամակալութիւնը որոշեց կիրակի առաւօտ կատարել հանդէսը, որպէսզի Առաջնորդ Ս. Հայրը կարենայ նախապահել: Սոյն հանդէսը կը խօստանայ շատ լուրջ և սիրուն ըլլալ: Վարժարանի տեսչուհի Տիկն Մարի Պէլլերեան, իր ծանօթ ձեռնհասութեամբ.

ևս, Փարատէ՝ կասկածներ և միեւնոյն առանձնեացի սրտից բերել:

Թէթեզ զգաց որ անիկա կը վարանէր, տեղի կուտար վայրեկան մը: Յետոյ գրեթէ անտարբեր և հանդարտ ձայնով մը յարեց ինչու:

— Ուրիշ ինչ կ'ուզես որ ըսեմ, ինչորոյն էութեան մասին կասկածներն ու վտիզ փարսանցի, ինչ կը նշանակեն այդ յամառ հարցումներդ, քանի որ ըսիք թէ չէիր կասկածիր ինձմէ:

Թէթեզ իր կարկամած ձեռքերով անոր փաթկումեցաւ:

— Բայց զիտցի՛ր որ տառապիլդ կը տեսնեմ կոր, զաղտնապահութիւնդ կը խեղդէ կոր քեզի: Ինձի համար, որ քեզի կը պատկանիմ, որ անձն նուիրած եմ քեզի, տանջանք մըն է զգալ որ կը տառապիս և չես ուզեր ըսել ինձի թէ ինչ բանէ կը տառապիս: Մեղքցի՛ր ինձի:

“ՊԱՇԵՆՔ”-Ի ԹԵՐԹՈՅՆԸ [57]

ՄԱՐՍԷԼ ԲՈՒԿԼՈ

ԲԻԷՌ Ե ԹԵՐԵԶ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ք.

Կրկին լուծութիւնը տիրեց իրենց միջև: Պատուհանին քով միտմանի սեղանի մը վրայ դրուած անկիական փոքր ժամացոյց մը երկու զարկու: Թէթեզ աչքերը չէր հեռացներ ամուսնայն վրայէն որ հիմայ կարծես մոռցած էր իր ներկայութիւնը: Բիէռ

մի տու մի կ'առնէր այն համակները զորս՝ ներս մտնելու առնէ՝ վառարանին վրա՛մ գրած էր: Եղունգի փայծուխտ հարուածով մը պահարանը կը պատուէր, նամակը մէջէն կը հանէր, պահարանը վառարանին մէջ կը նետէր և նամակին պարունակութիւնը աչքէ անցնելէ յետոյ՝ թերթերը կանոնաւոր կերպով իրարու վրայ կը դնէր: Թէթեզ յանկարծ վաղանցուկ զարմանք մը նշարեց անոր դէմքին վրայ: Փայլակի մը չափ տեկց այս գարմանքը: Ինչու արդէն կը ժպտէր՝ պահ մը առաջուանէ աւելի հեզութեամբ: Միտցաւ նամակները վառարանին վրայ դրաւ, առանց բանալու, և ձեռքը երկու թուղթ բռնած:

— Ահաւասիկ փոքրիկ Մաքսանը իր պարտքը կը վճարէ, ըսաւ: Տանընթեղ հագար ֆրանքոն չէք մը, զբաւաղելի և տակաւի ճշգրիտ հայի. մը: Ո՛չ մէկ բա-

ցատրական բառ: Կրո՛ղ, լուրջ բան մը կ'երեկ ասիկա: Մաքսանի պէս աղքատ երիտասարդ մը տանընթեղ հագար ֆրանք ձարելու համար՝ պէտք է որ զրաւատէրեղու խմբակցութիւն մը կազմուած ըլլայ ինձի դէմ:

Աւելի բան մը չըսաւ: Թէթեզ իր աթոռէն ելելով եկաւ Բիէռին առջև:

— Ուրե՛մն, ըսաւ:

— Ուրեմն, ոչինչ: Մաքսան ինձի կը վերադարձնէ իրեն տուած դրամներս: Որ և է կերպով չեմ կրնար ստիպել զինքը որ ետ առնէ իր դրամը դրամը:

Ինչպիսի տարաբանութիւն կողմը զարձաւ և նորէն սկսաւ բանալ նամակները: Բայց Թէթեզ ձեռքը անոր բազուկին վրայ դրաւ և մեղմիւ ստիպեց զանի որ իրեն նայի:

— Բիէ՛ռ, ըսաւ, կը պաղատեմ, խօսէ՛: Մի՛ չարչարել զիս: Բաներ կան որ չես ըսեր ինձի և գորս պէտք է որ զիտնամ

